नीयन्ते । (श्रुतिमभिनीय) किं ब्रवीषि &c. Ś. 3. This is a contrivance used by poets to avoid the introduction of a fresh character, and it is largely used in the species of dramatic composition called भाण where only one character conducts the whole play by a copious use of आकाशभाषित. **–Comp.** **–अनन्त्यायतनम्** the abode of infinity or of infinite space; N. of a world with the Buddhists. **–अस्तिकायः** N. of a category with the Jainas; धर्माधर्माकाशास्तिकायास्ते Sarva. S. 3. **–ईशः** 1 an epithet of Indra. –2 (in law) any helpless person (such as a child, a woman, a pauper) who has no other possession than the air. आकाशेशास्तु विज्ञेया बालवृद्धकृशातुराः Ms. 4. 184. **–कक्षा** 'the girdle of the sky', horizon. **–कल्पः** Brahman. **–गः** *a.* moving through the atmosphere. (**–गः**) a bird. (**–गा**) the heavenly Ganges. **–गङ्गा** [आकाशपथवाहिनी गङ्गा] the celestial Ganges; नदत्याकाशगङ्गायाः स्रोतस्युद्दामदिग्गजे R. 1. 78; cf. also उभौ यदि व्योम्नि पृथक् प्रवाहावाकाशगङ्गापयसः पतेताम् Si. 3. 8. **–गर्भी** *m.* N. of a Bodhisattva. **–चमसः** the moon. **–ज** *a.* produced in the sky. **–जननिन्** *m.* a casement, loophole, an embrasure (left in castle walls); प्रगण्डीः कारयेत्सम्यगाकाशजननीस्तदा Mb. 12. 69. 43. **–दीपः, –प्रदीपः** 1 a lamp lighted in honour of Lakṣmī or Viṣṇu and raised on a pole in the air at the Divāli festival in the month of Kārtika. –2 a beacon-light, a lantern on a pole. **–पथिकः** The sun; Ks. **–प्रतिष्ठितः** N. of a Buddha. **–बद्धलक्ष** (in Nāṭaka) fixing the gaze on some object out of sight; ततः प्रविशति आकाशबद्धलक्षः उन्मत्तवेषो राजा V. 4. **–भाषितम्** 1 speaking off the stage, a supposed speech to which a reply is made as if it had been actually spoken and heard; किं ब्रवीषीति यन्नाट्ये विना पात्रं प्रयुज्यते। श्रुत्वेवानुक्तमप्यर्थं तत्स्यादाकाशभाषितम् S. D. 425. –2 a sound or voice in the air. **–मण्डलम्** the celestial sphere. **–मांसी** [आकाशभवा मांसी] N. of a plant (क्षुद्रजटामांसी). **–मुखिन्** pl. N. of Śaiva sect, the adherents of which keep their faces turned towards the sky. **–मुष्टिहननाय** Ā. To be foolish like one who beats the air with his fist; Sarva. S. **–मूली** the equatic plant (कुम्भिका) Pistia Stratiotes (Mar. शेवाळ). **–यानम्** 1 a heavenly car, a balloon. cf. वायुबन्धकवस्त्रेण सुबद्धो यानमस्तके। उदानस्य लघुत्वेन बिभर्त्याकाशयानकम्॥ गरुत्मद्भिः कङ्कालैरन्यैः पक्षिगणैरपि । आकाशे वाहयेद् यानं विमानमिति संज्ञितम्॥ -अगस्त्यसंहिता. -2 moving or travelling through the sky; आकाशयानेन प्रविशति enter passing through the sky (frequently occurring in dramas). –3 one who moves through the air. **–रक्षिन्** *m.* a watchman on the outer battlements of a castle (आकाश इव अत्युच्चप्राचीरोपरि स्थित्वा रक्षति). **–वचनम्** = °भाषितम् q. v. **–वर्त्मन्** *n.* 1 the firmament. –2 the atmosphere, air. **–वल्ली** a sort of creeper, a parasitical plant (अमरवेल; Mar. बांडगूळ). **–वाणी** a voice from heaven, an incorporeal speech (अशरीरिणी वाणी). **–शयनम्** Sleeping in the open air; निवृत्ताकाशशयनाः Rām. 3. 16. 12. **–सलिलम्** rain; dew. **–स्थ** *a.* abiding in the sky. aerial. **–स्फटिकः** a kind of crystal supposed to be formed in the atmosphere (two kinds सूर्यकान्त and चन्द्रकान्त); hail (करका).

आकाशवत् *a.* 1 Filling a certain vacuum or space. –2 Going through the air.

आकाशीय, –आकाश्य *a.* [आकाशस्येदम्; छ-यत्] Atmospherical, aerial.

आकिंचनम्, –आकिंचन्यम् Poverty, want of any possession.

आकीम् *ind.* Ved. From (with abl.); leaving, excluding; आकीं सूर्यस्य रोचनाद् Rv. 1. 14. 9.

आकुञ्च् 1 Ā., 6 P. To bend. –*Caus.* 1 To draw together, contract, bend inward, curve, compress; आकुञ्चितसव्यपादम् Ku. 3. 70; R. 6. 15; Bh. 1. 3. –2 To shorten.

आकुञ्चनम् 1 Bending, contraction, compression; Ku. 78. &c. also उत्क्षेपणं तथावक्षेपणमाकुञ्चनं तथा Bhāsā. P. –2 Contraction regarded as one of the 5 *karmans* q. v. –3 Collecting, heaping. –4 Curving. –5 Contortion. –6 A kind of army movement; आकुञ्चनं तथा यानं प्रयाणमपयानकम् Śukra. 4. 1100.

आकुल *a.* 1 Full of, burdened or filled with (in general); अश्रुपूर्णाकुलेक्षणम् Bg. 2. 1. प्रचलदूर्मिमालाकुलम् (समुद्रम्) Bh. 2. 4; मृगपक्षिगणाकुलम् Rām.; बाष्पाकुलां वाचम् Nala. 4. 18; आलापकुतूहलाकुलतरे श्रोत्रे Amaru. 87. –2 Overcome, affected, or afflicted, smitten; हर्ष°, शोक°, विस्मय°, स्नेह° &c. –3 Busily or intently engaged or absorbed in; विभवगुरुभिः कृत्यैस्तस्य प्रतिक्षणमाकुला Ś. 4. 19. –4 Confounded, agitated, flurried distracted; नगरीमाकुलां कृत्वा वञ्चयित्वा च रावणम् Rām. 5. 56. 24; अभिचैद्यं प्रतिष्ठासुरासीत्कार्यद्वयाकुलः Śi. 2. 1; perplexed, at a loss what to do, undetermined; नयवर्त्माकुलमर्जुनाग्रजम् Ki. 2. 54. °आकुल very much agitated; K. 10, 28; Ki. 14. 32. –5 Dishevelled, disordered (as hair); असंयताकुलालकान् K. 60, 243; स्रस्तः स्रग्दामशोभां त्यजति विरचितामाकुलः केशपाशः Ratn. 1. 17; Ki. 8. 18. –6 Wild dreary; Ś. 2. –7 Taken out of one's natural condition. –8 Incoherent, contradictory. **–लम्** An inhabited place; रहितेष्वाकुलेषु च Rām. –*adv.* In bewilderment; किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः Śi. 1. 2.

आकुलता, –त्वम् 1 A multitude. –2 Perplexity, bewilderment, confusion; Amaru. 74; तव चित्त किमाकुलत्वम् Bh. 1. 18.

आकुलयति Den. P. To confound, make disordered, agitate.

आकुलित *a.* 1 Distressed, confounded, agitated; मार्गाचलव्यतिकराकुलितेव सिन्धुः Ku. 5. 85. –2 Entangled; K. 83. –3 Obscured, blinded; धूम° दृष्टेः Ś. 4. –4 Overcome or affected; शोक°, पिपासा° &c. –5 Disordered, deranged; R. 16. 67; मन्दानिलाकुलितनम्रमृदुप्रवालाः Rs. 6. 17. –6 Tilled.

आकुलीकृ 8 U. 1 To fill with. –2 To confound, perplex, bewilder. –3 To overcome; कुतूहलेनाकुलीक्रियमाणो